

Валентина БЕРЕЗАН

*Професор, доктор педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної роботи,
реабілітації та повоєнної адаптації,
професор кафедри музики імені Григорія
Левченка*

*Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка,
м. Полтава, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-4999-7898>*

ГУМАННІСТЬ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ В УКРАЇНІ

Сталий розвиток як концепція глобального прогресу охоплює економічний, екологічний і соціальний виміри. У сучасному світі він розглядається як ключовий шлях до гармонізації економічних, екологічних та соціальних аспектів життя суспільства. Особливе місце в цьому трикутнику займає гуманність – якість, що є фундаментальною для забезпечення гармонійного існування людства. Психологи підкреслюють, що гуманність – це особистісна якість, що виражає людяність, людинолюбство, повагу до кожної окремої людини, незалежно від її віку, статі, національності, кольору шкіри, соціального статусу (Висоцька, 2011). Гуманність передбачає пріоритет людських цінностей, забезпечення прав і свобод кожної людини та створення умов для її гідного життя. Це включає дотримання принципів рівності, поваги до індивідуальності, соціальної справедливості та солідарності. Гуманність проявляється в здатності суспільства враховувати потреби найуразливіших верств населення. У контексті сталого розвитку це поняття стає ключовим для вирішення низки соціальних проблем. В Україні, як і в багатьох інших країнах, проблема соціальної справедливості, рівності та людяності набуває особливої актуальності на тлі викликів, пов'язаних із війною, економічною кризою та глобальними змінами.

В умовах воєнного конфлікту в Україні постають численні виклики для забезпечення соціальної справедливості та гуманності (Мозоль, 2022; Палилюк, Гуменюк, Сторожук, 2022):

1. **Масова міграція і переселенці.** Війна змусила мільйони українців покинути свої домівки. Забезпечення належних умов для внутрішньо переміщених осіб (ВПО), включно із житлом, роботою, освітою та доступом до медичних послуг, стає одним із ключових завдань для держави та громадянського суспільства.
2. **Соціальна нерівність.** Розрив між різними соціальними групами посилюється через економічну кризу, зростання безробіття та нерівності у доступі до базових послуг.
3. **Психологічна реабілітація.** Війна та її наслідки спричинили глибокі психологічні травми у населення, особливо серед військовослужбовців, їхніх сімей та дітей. Забезпечення доступу до психологічної допомоги є важливим аспектом гуманності.
4. **Відновлення інфраструктури.** Зруйновані регіони потребують не лише фізичного відновлення, а й створення умов для соціальної адаптації мешканців.
5. **Освіта та соціальна мобільність.** Ускладнений доступ до якісної освіти, особливо у прифронтових регіонах, ставить під загрозу майбутні можливості для соціальної мобільності молоді.

Гуманність як основа сталого розвитку не є абстрактною категорією – це практичний інструмент для створення соціально справедливої світу (Рим, Цісарик, Гнатишин, 2023). Вона передбачає:

- *інклюзивність* – забезпечення рівного доступу до ресурсів, можливостей і послуг для всіх категорій населення;

- *солідарність* – сприяння взаємодопомозі та підтримці, особливо у кризових ситуаціях;

- *відповідальність* – визнання впливу особистих і колективних дій на добробут інших людей і майбутніх поколінь.

У вирішенні соціальних проблем гуманність вимагає пріоритетного ставлення до вразливих категорій населення, таких як діти, люди похилого віку, особи з інвалідністю та переселенці. Це передбачає:

- **підтримку соціальних програм.** Розробка і впровадження програм соціального захисту, спрямованих на задоволення базових потреб населення. Наприклад, програми соціального захисту та підтримки внутрішньо переміщених осіб в умовах воєнного стану на міському чи обласному рівні (Програма соціального захисту..., 2024);

- **посилення громадської активності.** Громадянське суспільство в Україні демонструє високу мобілізацію у допомозі постраждалим, від волонтерства до створення локальних ініціатив. Для цього сьогодні в Україні працюють спеціальні програми, метою яких є підвищення обізнаності та рівня участі громадян у громадській діяльності на національному, регіональному та місцевому рівнях (Про програму «Долучайся!», 2024), посилення громадської участі в процесах раннього відновлення на звільнених територіях (Посилення..., 2024) та ін.;

- **психологічну підтримку.** Організація різноманітних сервісів, платформ та ліній підтримки (Shemchyshena, 2023; Журавель, 2023), програм психологічної підтримки (наприклад, Програма СЕТА, Б. р.), центрів безкоштовної психологічної допомоги (наприклад, Зозуля, 2024; Психологічна допомога..., 2024), тренінгів і курсів для соціальних працівників, психологів та педагогів для роботи з травматизованим населенням; запровадження Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» (Ти як?, 2024) та ін.;

- **етичні засади в діяльності державних інституцій.** Прозорість, відповідальність і відкритість органів влади мають стати основою їхньої роботи.

Україна, будучи частиною глобального світу, прагне досягти цілей сталого розвитку (ЦСР), визначених ООН (What are the Sustainable Development Goals, 2015). Гуманність як ціннісна основа тісно пов'язана з такими ЦСР, як:

- **подолання бідності** (ЦСР 1). Викорінення бідності в усіх її формах залишається одним із найбільших викликів, що стоять перед людством;

- **добре здоров'я та благополуччя** (ЦСР 3). Міцне здоров'я має важливе значення для сталого розвитку, і Порядок денний до 2030 року відображає складність і взаємопов'язаність цих двох питань. Він враховує розширення економічної та соціальної нерівності, швидку урбанізацію, загрози клімату та навколишньому середовищу, триваючий тягар ВІЛ та інших інфекційних захворювань, а також нові проблеми, такі як неінфекційні захворювання;

- **якісна освіта** (ЦСР 4). Досягнення інклюзивної та якісної освіти для всіх ще раз підтверджує віру в те, що освіта є одним із найпотужніших і перевірених засобів сталого розвитку;

- **скорочення нерівності** (ЦСР 10). Нерівність у доходах вимагає глобальних рішень. Це передбачає покращення регулювання та моніторингу фінансових ринків та установ, заохочення допомоги розвитку та прямих іноземних інвестицій у регіони, де є найбільша потреба. Сприяння безпечній міграції та мобільності людей також має ключове значення для подолання дедалі більшого розриву;

- **мир, справедливість та сильні інституції** (ЦСР 16). Цілі розвитку спрямовані на суттєве зменшення всіх форм насильства та співпрацю з урядами та громадами, щоб покласти край конфліктам і небезпеці. Сприяння верховенству права та правам людини є ключовими для цього процесу.

Реалізація цих цілей в умовах сучасної України вимагає спільних зусиль держави, бізнесу, громадських організацій та громадян.

Таким чином, гуманність у контексті сталого розвитку є ключем до подолання соціальних проблем і забезпечення гармонійного розвитку українського суспільства. На ті виклики, які постали перед Україною, збереження людських цінностей, соціальної справедливості та взаємодопомоги стає важливою умовою сталого майбутнього. Лише через поєднання зусиль на рівні держави, громади та окремих громадян можна створити суспільство, де кожна людина почуватиметься гідно і захищеною.

Література

Висоцька О. Є. Освіта для сталого розвитку : наук.-метод. посіб. Дніпропетровськ : Роял Принт, 2011. 200 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Vysotska_Olha/Osvita_dlia_staloho_rozvytku.pdf

Журавель Д. Безкоштовна психологічна допомога для українців: 10 перевірених сервісів та платформ. #ШОТАМ. 2023. URL: <https://shotam.info/bezkoshtovna-psykholohichna-dopomoha-dlia-ukraintsiv-10-perevirenykh-servisiv-ta-platform/>

Зозуля К. У Полтаві відкрили центр підтримки ментального здоров'я «Ментал Хаб». СУСПІЛЬНЕ ПОЛТАВА. 2024. URL: <https://suspilne.media/poltava/711164-u-poltavi-vidkrili-centr-pidtrimki-mentalnogo-zdorova/>

Мозоль Н. І. Проблема соціальної справедливості в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 11. С. 57–60. URL: http://lsej.org.ua/11_2022/9.pdf

Палильолько О., Гуменюк І., Сторожук Н. Пріоритетні соціальні проблеми населення України в період воєнного стану. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2022. Т. 1. № 8. С. 46–51. URL: <https://visnyk.soch.robota.knu.ua/index.php/journal/article/view/177>

Посилення громадської участі в процесах раннього відновлення на звільнених територіях 2024. *Єднання*. 2024. URL: <https://ednannia.ua/our-programs-and-activities/12688-posilennya-gromadskoji-uchasti-v-protseakh-rannogo-vidnovlennya-na-zvilnenikh-teritoriyakh>

Про програму «Долучайся!». USAID/ENGAGE. 2024. URL: <https://engage.org.ua/prohrama-spyriannia-hromadskij-aktyvnosti-doluchajsia/>

Програма СЕТА. СЕТА. Б.п. URL: <http://www.ceta.org.ua/>

Програма соціального захисту та підтримки внутрішньо переміщених осіб на 2024 рік. *Краматорська міська рада: офіційний веб-сайт*. 2024. URL: <https://krm.gov.ua/miski-programu/programa-sotsialnogo-zahystu-ta-pidtrymky-vnutrishno-peremishhenyh-osib-na-2024-rik/>

Психологічна допомога постраждалим від війни. RAZOM З ТОБОЮ. 2024. URL: <https://razomztoboyu.org/>

Рим Р. Я., Цісарик В. О., Гнатишин Ю. Ю. Гуманізм як основа сталої соціально-економічної політики. *Академічні візії*. 2023. Вип. 19. 8 с. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1319>

Ти як?: Всеукраїнська програма ментального здоров'я. Платформа «Ти як?». 2024. URL: <https://howareu.com/>

Shemchysheva A. Сайти, додатки, телеграм-канали: 30 ресурсів, де можна знайти безкоштовну психологічну допомогу. *YouthFutureUA*. 2023. URL: <https://www.yfua.org/post/saity-dodatky-telehram-kanaly-30-resursiv-de-mozhna-znaity-bezkoshtovnu-psykholohichnu-dopomohu>

What are the Sustainable Development Goals? UNDP. *United Nations Development Programme*. 2015. URL: <https://www.undp.org/ukraine/sustainable-development-goals>

HUMANITY IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT: SOCIAL ISSUES IN UKRAINE

Valentyna BEREZAN

Professor, Doctor of Pedagogical Sciences,

Associate Professor of the Department of Social Work, Rehabilitation and Post-War Adaptation,

Professor of the Hryhoriy Levchenko Department of Music,

Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University,

Poltava, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-4999-7898>

Sustainable development, as a concept of global progress, encompasses economic, environmental, and social dimensions. In the modern world, it is regarded as a key pathway to harmonizing the economic, environmental, and social aspects of societal life. Humanity occupies a special place within this triangle as a fundamental quality for ensuring the harmonious existence of humanity. Psychologists emphasize that humanity is a personal trait that expresses compassion, humaneness, and respect for every individual, regardless of age, gender, nationality, skin color, or social status (Vysotska, 2011). Humanity presupposes prioritizing human values, guaranteeing the rights and freedoms of each individual, and creating conditions for a dignified life. This includes adherence to the principles of equality, respect for individuality, social justice, and solidarity. Humanity is reflected in society's ability to address the needs of its most vulnerable groups. In the context of sustainable development, this concept becomes pivotal in solving numerous social issues.

In Ukraine, as in many other countries, the problem of social justice, equality, and humanity is especially urgent in the face of challenges related to war, economic crises, and global changes.

During the armed conflict in Ukraine, numerous challenges arise in ensuring social justice and humanity (Mozol, 2022; Palylyulko, Humeniuk, Storozhuk, 2022):

1. *Mass migration and displaced persons.* The war has forced millions of Ukrainians to leave their homes. Ensuring appropriate conditions for internally displaced persons (IDPs), including housing, employment, education, and access to healthcare, has become a key task for the state and civil society.

2. *Social inequality.* The gap between various social groups is widening due to the economic crisis, increasing unemployment, and unequal access to basic services.

3. *Psychological rehabilitation.* The war and its consequences have caused profound psychological trauma among the population, particularly military personnel, their families, and children. Providing access to psychological assistance is a vital aspect of humanity.

4. *Infrastructure restoration.* Devastated regions require not only physical rebuilding but also the creation of conditions for the social adaptation of their residents.

5. *Education and social mobility.* Limited access to quality education, especially in frontline regions, threatens the future opportunities for youth social mobility.

Humanity as the foundation of sustainable development is not an abstract category – it is a practical tool for creating a socially just world (Rym, Tsisaryk, Hnatyshyn, 2023). It entails:

- *inclusivity* – ensuring equal access to resources, opportunities, and services for all population groups;
- *solidarity* – promoting mutual support and assistance, especially in times of crisis;
- *responsibility* – recognizing the impact of individual and collective actions on the well-being of others and future generations.

In addressing social issues, humanity requires prioritizing vulnerable population groups such as children, the elderly, persons with disabilities, and displaced persons. This involves:

- *supporting social programs.* Developing and implementing social protection programs aimed at meeting the basic needs of the population. For example, social protection and support programs for internally displaced persons during martial law at the city or regional level (Prohrama sotsialnoho zakhystu., 2024);

- *enhancing civic engagement.* Ukrainian civil society demonstrates high levels of mobilization in assisting victims, from volunteering to initiating local projects. To support this, special programs are being implemented in Ukraine to raise awareness and increase citizen participation in civic activities at the national, regional, and local levels (Pro prohramu «Doluchaisia!», 2024). These include efforts to enhance public involvement in early recovery processes in liberated territories (Posylennia..., 2024) and more;

- *providing psychological support.* Organizing various services, platforms, and hotlines (Shemchysheha, 2023; Zhuravel, 2023), psychological support programs (e.g., Prohrama SETA, n. d.), free psychological assistance centers (e.g., Zozulia, 2024; Psykholohichna dopomoha..., 2024), and training courses for social workers, psychologists, and educators to work with traumatized populations. Additionally, the launch of the nationwide mental health program «How Are You?» (Ty yak?, 2024);

- ethical principles in public institutions. Transparency, accountability, and openness of government institutions must become the foundation of their operations.

Ukraine, as part of the global community, aspires to achieve the Sustainable Development Goals (SDGs) outlined by the UN (What are the Sustainable Development Goals, 2015). Humanity as a value-based foundation is closely linked to SDGs such as:

- *no poverty* (SDG 1). Eradicating poverty in all its forms remains one of the greatest challenges facing humanity;

- *good health and well-being* (SDG 3). Good health is essential to sustainable development and the 2030 Agenda reflects the complexity and interconnectedness of the two. It takes into account widening economic and social inequalities, rapid urbanization, threats to the climate and the environment, the continuing burden of HIV and other infectious diseases, and emerging challenges such as noncommunicable diseases;

- *quality education* (SDG 4). Achieving inclusive and quality education for all reaffirms the belief that education is one of the most powerful and proven vehicles for sustainable development;

- *reduced inequalities* (SDG 10). Income inequality requires global solutions. This involves improving the regulation and monitoring of financial markets and institutions, encouraging development assistance and foreign direct investment to regions where the need is greatest. Facilitating the safe migration and mobility of people is also key to bridging the widening divide;

- *peace, justice and strong institutions* (SDG 16) The SDGs aim to significantly reduce all forms of violence, and work with governments and communities to end conflict and insecurity. Promoting the rule of law and human rights are key to this process.

Achieving these goals in modern Ukraine requires joint efforts by the state, businesses, civil society organizations, and citizens.

Thus, humanity in the context of sustainable development is key to overcoming social issues and ensuring the harmonious progress of Ukrainian society. Amid the challenges faced by Ukraine, preserving human values, social justice, and mutual assistance becomes a critical condition for a sustainable future. Only through the combined efforts of the state, communities, and individual citizens c

References

Vysotska O. Ye. Osvita dlia staloho rozvytku [Education for sustainable development] : nauk.-metod. posib. Dnipropetrovsk : Roial Prynt, 2011. 200 p. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Vysotska_Olha/Osvita_dlia_staloho_rozvytku.pdf?

Zhuravel D. Bezkoshtovna psykholohichna dopomoha dlia ukraintsiv: 10 perevirenykh servisiv ta platform [Free psychological help for Ukrainians: 10 proven services and platforms]. #ShOTAM. 2023. URL: <https://shotam.info/bezkoshtovna-psykholohichna-dopomoha-dlia-ukraintsiv-10-perevirenykh-servisiv-ta-platform/>

Zozulia K. U Poltavi vidkryly tsentr pidtrymky mentalnogo zdorovia «Mental Khab» [A mental health support center «Mental Hub» has been opened in Poltava]. *SUSPILNE POLTAVA*. 2024. URL: <https://suspilne.media/poltava/711164-u-poltavi-vidkrili-centr-pidtrimki-mentalnogo-zdorova/>

Mozol N. I. Problema sotsialnoi spravedlyvosti v umovakh voienneho stanu [The problem of social justice under martial law]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal [Legal scientific electronic journal]*. 2022. No. 11. P. 57–60. URL: http://lsej.org.ua/11_2022/9.pdf

Palyliulko O., Humeniuk I., Storozhuk N. Priorytetni sotsialni problemy naselennia Ukrainy v period voienneho stanu [Priority social problems of the population of Ukraine during martial law]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka [Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv]*. 2022. T. 1. No. 8. P. 46–51. URL: <https://visnyk.soch.robota.knu.ua/index.php/journal/article/view/177>

Posylennia hromadskoi uchasti v protsesakh rannoho vidnovlennia na zvilnenykh terytoriiakh 2024 [Strengthening public participation in early recovery processes in liberated territories 2024]. *Yednannia [Unity]*. 2024. URL: <https://ednannia.ua/our-programs-and-activities/12688-posilennya-gromadskoji-uchasti-v-protsesakh-rannogo-vidnovlennya-na-zvilnenikh-teritoriyakh>

Pro prohramu «Doluchaisia!» [About the «Join!» program]. *USAID/ENGAGE*. 2024. URL: <https://engage.org.ua/prohrama-spriyannia-hromadskij-aktyvnosti-doluchajsia/>

Prohrama SETA [SETA Program]. *SETA*. N. d. URL: <http://www.ceta.org.ua/>

Prohrama sotsialnogo zakhystu ta pidtrymky vnutrishno peremishchenykh osib na 2024 rik [Program of social protection and support for internally displaced persons for 2024]. *Kramatorska miska rada: ofitsiyni veb-sait [Kramatorsk City Council: official website]*. 2024. URL: <https://krm.gov.ua/miski-programy/prohrama-sotsialnogo-zahystu-ta-pidtrymky-vnutrishno-peremishhenyh-osib-na-2024-rik/>

Psykhologichna dopomoha postrazhdalym vid viiny [Psychological assistance to war victims]. *RAZOM Z TOBOU [TOGETHER WITH YOU]*. 2024. URL: <https://razomztoboyu.org/>

Rym R. Ya., Tsisaryk V. O., Hnatyshyn Yu. Yu. Humanizm yak osnova staloi sotsialno-ekonomichnoi polityky [Humanism as the basis of sustainable socio-economic policy]. *Akademichni vizii [Academic visions]*. 2023. Vyp. 19. 8 p. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1319>

Ty yak?: Vseukrainska prohrama mentalnogo zdorovia [How are you?: All-Ukrainian mental health program]. *Platforma «Ty yak?» [Platform «How are you?»]*. 2024. URL: <https://howareu.com/>
Shemchysheva A. Saity, dodatky, telehram-kanaly: 30 resursiv, de mozhna znaity bezkoshtovnu psykhologichnu dopomogu [Sites, apps, Telegram channels: 30 resources where you can find free psychological help]. *YouthFutureUA*. 2023. URL: <https://www.yfua.org/post/saity-dodatky-telehram-kanaly-30-resursiv-de-mozhna-znaity-bezkoshtovnu-psykhologichnu-dopomogu>

What are the Sustainable Development Goals? *UNDP. United Nations Development Programme*. 2015. URL: <https://www.undp.org/ukraine/sustainable-development-goals>